

Proiectarea algoritmilor

Lucrare de laborator nr. 12

Paradigma programării dinamice

Problema rucsacului, varianta discretă

Cuprins

1 Problema rucsacului	1
1.1 Descrierea problemei	1
1.2 Modelul matematic	1
1.3 Algoritm	5
2 Sarcini de lucru și barem de notare	6

1 Problema rucsacului

1.1 Descrierea problemei

Se consideră un rucsac de capacitate $M \in \mathbb{Z}_+$ și n obiecte $1, \dots, n$ de dimensiuni (greutăți) $w_1, \dots, w_n \in \mathbb{Z}_+$.

Un obiect i este introdus în totalitate în rucsac, $x_i = 1$, sau nu este introdus deloc, $x_i = 0$, astfel că o umplere a rucsacului constă dintr-o secvență $x_1, \dots, x_n$ cu $x_i \in \{0, 1\}$ și $\sum_{i=1}^n x_i \cdot w_i \leq M$.

Introducerea obiectului i în rucsac aduce profitul $p_i \in \mathbb{Z}$, iar profitul total este $\sum_{i=1}^n x_i p_i$.

Problema constă în a determina o alegere $(x_1, \dots, x_n)$ care să aducă un profit maxim.

Singura deosebire față de varianta continuă studiată la metoda greedy constă în condiția $x_i \in \{0, 1\}$, în loc de $x_i \in [0, 1]$.

1.2 Modelul matematic

Problema inițială (starea RUCSAC(n, M))

Funcția obiectiv:

$$\max \sum_{i=1}^n x_i \cdot p_i$$

Restricții:

$$\begin{aligned} \sum_{i=1}^n x_i \cdot w_i &\leq M \\ x_i &\in \{0, 1\}, i = 1, \dots, n \\ w_i &\in \mathbb{Z}_+, p_i \in \mathbb{Z}, i = 1, \dots, n \\ M &\in \mathbb{Z}_+ \end{aligned}$$

Generalizarea problemei inițiale (starea $\text{RUCSAC}(j, X)$)

Funcția obiectiv:

$$\max \sum_{i=1}^j x_i \cdot p_i$$

Restricții:

$$\begin{aligned} \sum_{i=1}^j x_i \cdot w_i &\leq X \\ x_i &\in \{0, 1\}, i = 1, \dots, j \\ w_i &\in \mathbb{Z}_+, p_i \in \mathbb{Z}, i = 1, \dots, j \\ X &\in \mathbb{Z}_+ \end{aligned}$$

Notăm cu $f_j(X)$ valoarea optimă pentru instanța $\text{RUCSAC}(j, X)$. Dacă $j = 0$ și $X \geq 0$, atunci $f_j(X) = 0$. Presupunem $j > 0$. Notăm cu $(x_1, \dots, x_j)$ alegerea care dă valoarea optimă $f_j(X)$.

Dacă $x_j = 0$ (obiectul j nu este pus în rucsac), atunci, conform principiului de optim, $f_j(X)$ este valoarea optimă pentru starea $\text{RUCSAC}(j-1, X)$ și de aici $f_j(X) = f_{j-1}(X)$.

Dacă $x_j = 1$ (obiectul j este pus în rucsac), atunci, din nou conform principiului de optim, $f_j(X)$ este valoarea optimă pentru starea $\text{RUCSAC}(j-1, X - w_j)$ plus p_j și, de aici, $f_j(X) = f_{j-1}(X - w_j) + p_j$.

Combinând relațiile de mai sus obținem:

$$f_j(X) = \begin{cases} -\infty, & \text{dacă } X < 0 \\ 0, & \text{dacă } j = 0 \text{ și } X \geq 0 \\ \max\{f_{j-1}(X), f_{j-1}(X - w_j) + p_j\}, & \text{dacă } j > 0 \text{ și } X \geq 0 \end{cases} \quad (1)$$

Am considerat $f_j(X) = -\infty$, dacă $X < 0$.

Din relația (1) rezultă că proprietatea de substructură optimă se caracterizează astfel:

Soluția optimă $(x_1, \dots, x_j)$ a problemei $\text{RUCSAC}(j, X)$ include soluția optimă $(x_1, \dots, x_{j-1})$ a subproblemei $\text{RUCSAC}(j-1, X - x_j w_j)$.

Soluția optimă pentru $\text{RUCSAC}(j, X)$ se poate obține utilizând soluțiile optime pentru subproblemele $\text{RUCSAC}(i, Y)$ cu $1 \leq i < j, 0 \leq Y \leq X$.

Relația (1) implică o recursie în cascadă și deci numărul de subprobleme de rezolvat este $O(2^n)$, fapt pentru care calculul și memorarea eficientă a valorilor optime pentru subprobleme devine un task foarte important.

Fie $M = 10, n = 3$ și greutatea și profiturile date de următorul tabel:

i	1	2	3
w_i	3	5	6
p_i	10	30	20

Valorile optime pentru subprobleme sunt calculate cu ajutorul relației (1) $\equiv$ (2)

$$f_j(X) = \begin{cases} -\infty, & \text{dacă } X < 0 \\ 0, & \text{dacă } j = 0 \text{ și } X \geq 0 \\ \max\{f_{j-1}(X), f_{j-1}(X - w_j) + p_j\}, & \text{dacă } j > 0 \text{ și } X \geq 0 \end{cases} \quad (2)$$

Valorile optime pot fi memorate într-un tablou bidimensional astfel:

X	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
f_0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
f_1	0	0	0	10	10	10	10	10	10	10	10
f_2	0	0	0	10	10	30	30	30	40	40	40
f_3	0	0	0	10	10	30	30	30	40	40	40

Tabloul de mai sus este calculat linie cu linie. Exemplu: $f_2(8) = \max\{f_1(8), f_1(8-5) + 30\} = \max\{10, 40\} = 40$.

Tabloul valorilor optime are dimensiunea $n \cdot M$ (au fost ignorate prima linie și prima coloană). Dacă $M = O(2^n)$ rezultă că atât complexitatea spațiu, cât și cea timp sunt exponențiale.

Privind tabloul de mai sus observăm că există multe valori care se repetă. *Cum putem memora mai compact tabloul valorilor optime?*

Soluție: Construim graficele funcțiilor $f_0, f_1, f_2 \dots$

$$f_0(X) = \begin{cases} -\infty & , X < 0 \\ 0 & , X \geq 0 \end{cases}$$

$$g_0(X) = f_0(X - w_1) + p_1 = \begin{cases} -\infty & , X < 3 \\ 10 & , 3 \leq X \end{cases}$$

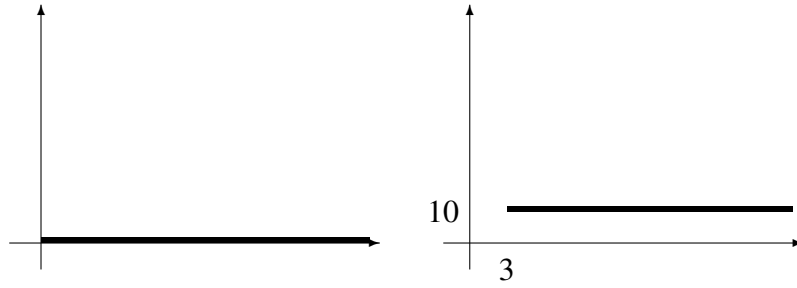

Figura 1: Funcțiile f_0 și g_0

$$f_1(X) = \max\{f_0(X), g_0(X)\} = \begin{cases} -\infty & , X < 0 \\ 0 & , 0 \leq X < 3 \\ 10 & , 3 \leq X \end{cases}$$

$$g_1(X) = f_1(X - w_2) + p_2 = \begin{cases} -\infty & , X < 5 \\ 30 & , 5 \leq X < 8 \\ 40 & , 8 \leq X \end{cases}$$

$$f_2(X) = \max\{f_1(X), g_1(X)\} = \begin{cases} -\infty & , X < 0 \\ 0 & , 0 \leq X < 3 \\ 10 & , 3 \leq X < 5 \\ 30 & , 5 \leq X < 8 \\ 40 & , 8 \leq X \end{cases}$$

$$g_2(X) = f_2(X - w_3) + p_3 = \begin{cases} -\infty & , X < 6 \\ 20 & , 6 \leq X < 9 \\ 30 & , 9 \leq X < 11 \\ 50 & , 11 \leq X < 14 \\ 60 & , 14 \leq X \end{cases}$$

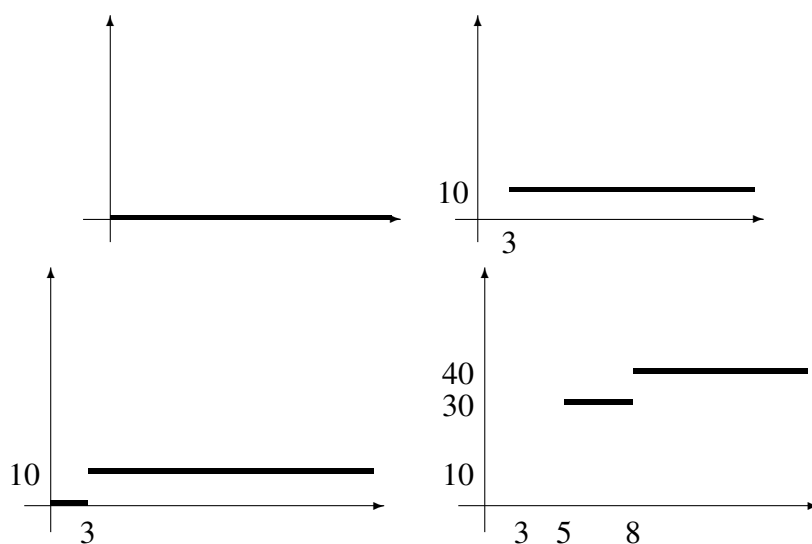

Figura 2: Funcțiile f_0 și g_0 ; Funcțiile f_1 și g_1

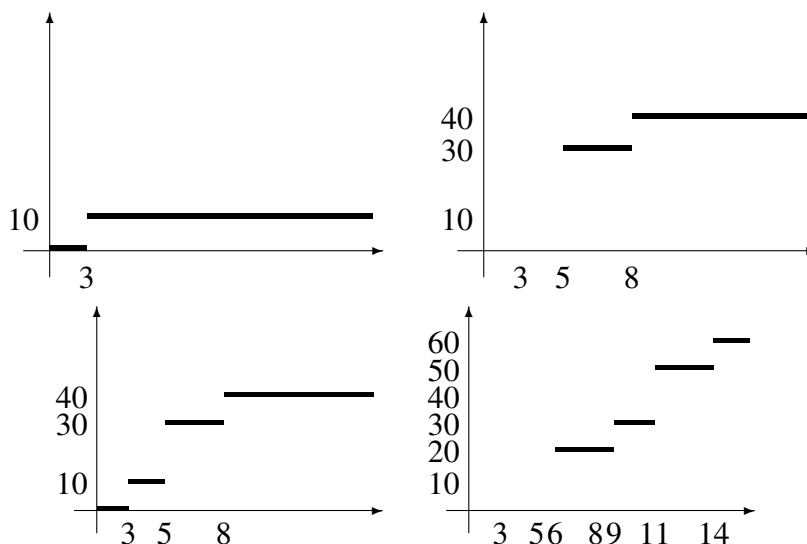

Figura 3: Funcțiile f_1 și g_1 ; Funcțiile f_2 și g_2

$$f_3(X) = \max\{f_2(X), g_2(X)\} = \begin{cases} -\infty & , X < 0 \\ 0 & , 0 \leq X < 3 \\ 10 & , 3 \leq X < 5 \\ 30 & , 5 \leq X < 8 \\ 40 & , 8 < X \leq 11 \\ 50 & , 11 \leq X < 14 \\ 60 & , 14 \leq X \end{cases}$$

Se remarcă faptul că funcțiile f_i și g_i sunt funcții în scară. Graficele acestor funcții pot fi reprezentate prin mulțimi finite din puncte din plan. De exemplu, graficul funcției f_2 este reprezentat prin mulțimea $\{(0, 0), (3, 10), (5, 30), (8, 40)\}$.

O mulțime care reprezintă o funcție în scară conține acele puncte în care funcția face salturi.

Graficul funcției g_i se obține din graficul funcției f_i printr-o translație. Graficul funcției f_{i+1} se obține prin interclasarea graficelor funcțiilor f_i și g_i .

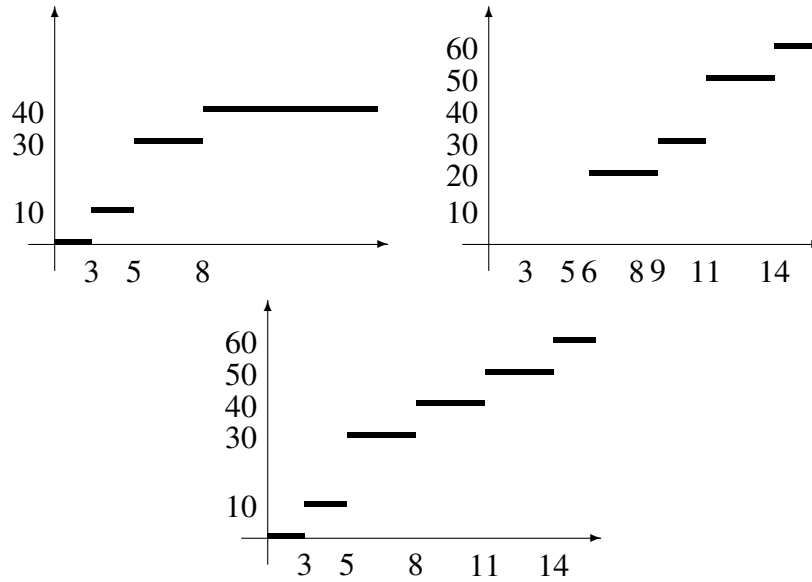

Figura 4: Funcțiile f_2 și g_2 ; Funcția f_3

1.3 Algoritm

În general, fiecare f_i este complet specificat de o mulțime $S_i = \{(X_j, Y_j) \mid j = 0, \dots, r\}$, unde $Y_j = f_i(X_j)$. Presupunem $X_1 < \dots < X_r$. Analog, funcțiile g_i sunt reprezentate prin mulțimile $T_i = \{(X + w_{i+1}, Y + p_{i+1}) \mid (X, Y) \in S_i\}$. Notăm $T_i = \tau(S_i)$ și $S_{i+1} = \mu(S_i, T_i)$.

Mulțimea S_{i+1} se obține din S_i și T_i prin interclasare. Operația de interclasare se realizează într-un mod asemănător cu cel de la interclasarea a două linii ale orizontului.

Se consideră o variabilă L care ia valoarea 1 dacă graficul lui f_{i+1} coincide cu cel al lui f_i și cu 2 dacă el coincide cu cel al lui g_i . Deoarece $(0, 0)$ aparține graficului rezultat, considerăm $L = 1, j = 1$ și $k = 1$. Presupunând că la un pas al interclasării se compară $(X_j, Y_j) \in S_i$ cu $(X_k, Y_k) \in T_i$, atunci:

- dacă $L = 1$:
  - dacă $X_j < X_k$, atunci se adaugă (X_j, Y_j) în S_{i+1} și se incrementează j ;
  - dacă $X_j = X_k$:
    - * dacă $Y_j \geq Y_k$, atunci se adaugă (X_j, Y_j) în S_{i+1} și se incrementează j și k ;
    - * dacă $Y_j < Y_k$, atunci se adaugă (X_k, Y_k) în S_{i+1} , $L = 2$ și se incrementează j și k ;
  - dacă $X_j > X_k$ sau $j > |S_i|$:
    - * dacă $Y_{j-1} \geq Y_k$, atunci se incrementează k ;
    - * dacă $Y_{j-1} < Y_k$, atunci $L = 2$;
- dacă $L = 2$:
  - dacă $X_k < X_j$, atunci se adaugă (X_k, Y_k) în S_{i+1} și se incrementează k ;
  - dacă $X_k = X_j$:
    - * dacă $Y_k \geq Y_j$, atunci se adaugă (X_k, Y_k) în S_{i+1} și se incrementează j și k ;
    - * dacă $Y_k < Y_j$, atunci se adaugă (X_j, Y_j) în S_{i+1} , $L = 1$ și se incrementează j și k ;
  - dacă $X_k > X_j$ sau $k > |T_i|$:
    - * dacă $Y_{k-1} \geq Y_j$, atunci se incrementează j ;
    - * dacă $Y_{k-1} < Y_j$, atunci $L = 1$;

Dacă se termină mulțimea S_i , atunci se adaugă la S_{i+1} restul din T_i .

Dacă se termină mulțimea T_i , atunci se adaugă la S_{i+1} restul din S_i .

Notăm cu $\text{interclGrafice}(S_i, T_i)$ funcția care determină S_{i+1} conform algoritmului de mai sus.

$S_3 = \{(0,0), (3,10), (5,30), (8,40), (11,50), (14,60)\}$.

$S_2 = \{(0,0), (3,10), (5,30), (8,40)\}$.

$S_1 = \{(0,0), (3,10)\}$.

$S_0 = \{(0,0)\}$.

Se caută în $S_n = S_3$ perechea (X_j, Y_j) cu cel mai mare X_j pentru care $X_j \leq M$. Obținem $(X_j, Y_j) = (8, 40)$. Deoarece $(8, 40) \in S_3$ și $(8, 40) \in S_2$ rezultă $f_{\text{optim}}(M) = f_{\text{optim}}(8) = f_3(8) = f_2(8)$ și deci $x_3 = 0$. Perechea (X_j, Y_j) rămâne neschimbată.

Pentru că $(X_j, Y_j) = (8, 40)$ este în S_2 și nu este în S_1 , rezultă că $f_{\text{optim}}(8) = f_1(8 - w_2) + p_2$ și deci $x_2 = 1$. În continuare se ia $(X_j, Y_j) = (X_j - w_2, Y_j - p_2) = (8 - 5, 40 - 30) = (3, 10)$.

Pentru că $(X_j, Y_j) = (3, 10)$ este în S_1 și nu este în S_0 , rezultă că $f_{\text{optim}}(3) = f_1(3 - w_1) + p_1$ și deci $x_1 = 1$.

Inițial se determină perechea $(X_j, Y_j) \in S_n$ cu cel mai mare X_j pentru care $X_j \leq M$. Valoarea Y_j constituie încărcarea optimă a rucsacului, i.e., valoarea funcției obiectiv din problema inițială.

Pentru $i = n - 1, \dots, 0$:

- dacă (X_j, Y_j) este în S_i , atunci $f_{i+1}(X_j) = f_i(X_j) = Y_j$ și se consideră $x_{i+1} = 0$ (obiectul $i + 1$ nu este ales);
- dacă (X_j, Y_j) nu este în S_i , atunci $f_{i+1}(X_j) = f_i(X_j - w_{i+1}) + p_{i+1} = Y_j$ și se consideră $x_{i+1} = 1$ (obiectul $i + 1$ este ales), $X_j = X_j - w_{i+1}$ și $Y_j = Y_j - p_{i+1}$.

```
procedure rucsac(M, n, w, p, x)
    S0 ← {(0,0)}
    T0 ← {(w1,p1)}
    for i ← 1 to n
        Si ← interclGrafice(Si-1, Ti-1)
        Ti ← {(X + wi+1, Y + pi+1) | (X, Y) ∈ Si}
    determină (Xj, Yj) cu Xj = max{Xi | (Xi, Yi) ∈ Sn, Xi ≤ M}
    for i ← n-1 downto 0 do
        if (Xj, Yj) ∈ Si
            then xi+1 ← 0
            else xi+1 ← 1
                Xj ← Xj - wi+1
                Yj ← Yj - pi+1
    end
```

2 Sarcini de lucru și barem de notare

Sarcini de lucru:

1. Scrieți o funcție C/C++ care implementează algoritmul `rucsac`.
2. Se consideră un rucsac de capacitate $M \in \mathbb{Z}_+$ și n obiecte $1, \dots, n$ de dimensiuni (greutăți) $w_1, \dots, w_n \in \mathbb{Z}_+$. Scrieți un program care să afișeze soluția optimă.

Barem de notare:

1. Implementarea algoritmului `rucsac`: 7p

2. Afişarea soluţiei optime: 2p

3. Baza: 1p

Bibliografie

- [1] Lucanu, D. şi Craus, M., *Proiectarea algoritmilor*, Editura Polirom, 2008.
- [2] R.E. Bellman şi S.E. Dreyfus, *Applied Dynamic Programming*, Princeton University Press, 1962.
- [3] Moret, B.M.E.şi Shapiro, H.D. , *Algorithms from P to NP: Design and Efficiency*, The Benjamin/Cummings Publishing Company, Inc., 1991.